

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ОПЕРАТИВНО-РЯТУВАЛЬНИХ СИЛ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПСИХОЛОГІЯ МАСОВОЇ ПОВЕДІНКИ В НАДЗВИЧАЙНИХ
СИТУАЦІЯХ»

циклу обов'язкової загальної підготовки

за освітньо-професійною програмою «Екстремальна та кризова психологія»
підготовки бакалавра

у галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки

за спеціальністю 053 Психологія

Рекомендовано кафедрою психології
діяльності в особливих умовах
на 2025-2026 навчальний рік.
Протокол від «29» серпня 2025 року № 1.

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної дисципліни
«Психологія масової поведінки в надзвичайних ситуаціях»

2025 рік

Загальна інформація про дисципліну

Анотація (опис) навчальної дисципліни

Знання отримані під час вивчення навчальної дисципліни «Психологія масової поведінки у надзвичайних ситуаціях» сприяють глибокому й різнобічному дослідженню та аналізу впливів на особистість та її поведінку у повсякденних та надзвичайних умовах малих та великих груп, мас, а також збагаченню наукового світогляду здобувачів та їх психологічної культури.

Даний курс передбачає теоретичне і практичне визначення концептуальних засад і методологічних принципів психології мас, масової свідомості та поведінки, в тому числі в надзвичайних ситуаціях; ознайомлення з сучасними підходами до соціально-психологічної практики; вироблення базових практичних умінь і навичок; формування морально-етичних норм і відповідальності; усвідомлення професійної ідентичності та становлення професійної компетентності.

Відмінною особливістю цього курсу є те, що на заняттях застосовується метод порівняльного аналізу масових соціально-психологічних феноменів, активне навчання, творче оперування засвоєними знаннями, розуміння перспектив розвитку сучасної соціальної та політичної психології, розвиток у здобувачів вищої освіти базових компетенцій психолога.

Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Назаров Олег Олександрович, професор кафедри психології діяльності в особливих умовах соціально-психологічного факультету, кандидат психологічних наук, професор.
Контактна інформація	м. Черкаси, вул. Онопрієнка, 8, кабінет № 234.
Е-mail	nazarov_oleh@nuczu.edu.ua
Наукові інтереси	- соціальна психологія; - психологія діяльності в особливих умовах.
Професійні здібності	- супервізія для психологів-практиків, соціальних працівників та працівників кадрових органів
Наукова діяльність за освітнім компонентом	Onishchenko, N., Perelygina, L., Nazarov, O., Karikov, S., Riabinina, O., & Gontarenko, L. (2023). Psychosocial assistance within the framework of the social rehabilitation process: prospects for recuperation and reintegrative outcomes. Brazilian Journal of Education, Technology and Society – BRAJETS. Vol. 16 No.se2, p. 155-165: The Global Development of Innovative Technologies and their Impact on the Education. https://doi.org/10.14571/brajets.v16.nse2.155-164 Yurchynska H., Ananova I., Nazarov O., Salnikova T., Martynets L. Provision of qualified psychological assistance as a result of crisistraumatic events. AD ALTA: journal of

	interdisciplinary research. Vol. 12, Issue 2, Special Issue XXXI., MAGNANIMITAS Assn / Hradec Kralove, The Czech Republic, 2022. P. 94-99. http://www.magnanimitas.cz/ADALTA/120231/papers/A_17.pdf Назаров О.О. Психологія діяльності рятувальника: зміст та проблеми для обговорення. Проблеми екстремальної та кризової психології, 2022. № 4(2). С. 30-37. http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/16953 Назаров О.О., Левченко А.С. Особливості досліджень професійних деформацій та деструкцій у вітчизняній психології діяльності в особливих умовах. Проблеми екстремальної та кризової психології, 2025. № 1 (9). С. 46-55. https://doi.org/10.52363/dcpp-2025.1.4
--	--

Час та місце проведення занять з навчальної дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру що п'ятниці з 15.00 до 16.00 в кабінеті № 234. В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

Мета вивчення дисципліни: формування у здобувачів вищої освіти теоретичних знань та практичних умінь та навичок щодо закономірностей, механізмів та психологічних особливостей прояву феноменів масової свідомості та поведінки в контексті суспільно-історичних і культурних умов розвитку суспільства, а також ознайомити з основними механізмами та способами впливу на формування мас, масової свідомості і поведінки в умовах надзвичайних ситуацій різного походження.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти	
	очна (денна, вечірня)	заочна (дистанційна)
Статус дисципліни	обов'язкова професійна	обов'язкова професійна
Навчальний рік	2025-2026	
Семестр(и)	7	7
Обсяг дисципліни:		
- в кредитах ЄКТС	3	3
- загальна кількість годин	90	90
- кількість модулів	2	2
Розподіл часу за навчальним планом (в годинах):		

- лекції	20	6
- практичні заняття	-	-
- семінарські заняття	24	2
- лабораторні заняття	-	-
- курсовий проект (робота)	-	-
- інші види занять	-	-
- самостійна робота	46	82
- індивідуальні завдання (науково-дослідне)	на вибір	на вибір
Форма підсумкового контролю		
підсумковий контроль (диференційний залік; іспит)	іспит	іспит

Передумови для вивчення дисципліни

Пререквізити: соціальна психологія, конфліктологія, психологія управління в особливих умовах діяльності.

Постреквізити: екстремальна та кризова психологія, психологічне забезпечення професійної діяльності.

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньо-професійної програми «Екстремальна та кризова психологія», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Програмні результати навчання	Абревіатура
Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.	ПРН 02
Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання (зокрема, щодо організації заходів раннього втручання).	ПРН 09
Аналізувати психологічні особливості дій осіб в напружених ситуаціях професійної діяльності, регулювати власну поведінку в різноманітних ситуаціях професійної діяльності.	ПРН 20
Критично оцінювати та аналізувати механізми різних форм масової поведінки за принципом психологічних чинників її регуляції, прогнозувати поведінку соціальних груп.	ПРН 24

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності	Абревіатура
Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема, в контексті організації заходів раннього втручання).	СК 03
Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до напружених ситуацій професійної діяльності.	СК 13
Здатність до розробки та реалізації індивідуальних психологічних програм цілеспрямованого впливу на свідомість і поведінку осіб, забезпечення професійної дієздатності під час виконання завдань в ризиконебезпечних ситуаціях.	СК 14

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

МОДУЛЬ 1. ПСИХОЛОГІЯ МАСОВОЇ ПОВЕДІНКИ В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ.

Змістовий модуль 1. Маса, масова свідомість та масова поведінка.

Тема 1.1. Психологія масової поведінки як галузь науки та психологічних досліджень.

Тема 1.2. Маса та масова свідомість.

Тема 1.3. Механізми масової свідомості у надзвичайних ситуаціях.

Тема 1.4. Масова поведінка як соціальний феномен.

Тема 1.5. Масові настрої та психологія масової комунікації.

Змістовий модуль 2. Масові соціально-психологічні явища та їх особливості в умовах надзвичайних ситуацій.

Тема 2.1. Особливості масової поведінки в умовах надзвичайних ситуацій.

Тема 2.2. Психологія чуток та пліток в умовах надзвичайних ситуацій.

Тема 2.3. Психологія релігії та її вплив на масову поведінку.

Тема 2.4. Психологія моди, реклами та PR.

Тема 2.5. Етнічні особливості масової поведінки в умовах надзвичайних ситуацій.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Назви модулів і тем	Очна (денна, вечірня) форма навчання					
	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		лекції	семінарські заняття	практичні заняття	самостійна робота	поточний контроль
7-й семестр						
МОДУЛЬ 1. ПСИХОЛОГІЯ МАСОВОЇ ПОВЕДІНКИ В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ						
Змістовий модуль 1. Маса, масова свідомість та масова поведінка.						
Тема 1.1. Психологія масової поведінки як галузь науки та психологічних досліджень.	6	2	2	-	2	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 1.2. Маса та масова свідомість.	6	2	2	-	2	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 1.3. Механізми масової свідомості у надзвичайних ситуаціях	8	2	2	-	4	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 1.4. Масова поведінка як соціальний феномен	8	2	2	-	4	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 1.5. Масові настрої та психологія масової комунікації	8	2	4	-	4	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Разом за змістовим модулем 1	44	10	12	-	22	-
Змістовий модуль 2. Масові соціально-психологічні явища та їх особливості в умовах надзвичайних ситуацій.						
Тема 2.1. Особливості масової поведінки в умовах надзвичайних ситуацій	8	2	2	-	4	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 2.2. Психологія чуток та пліток в умовах надзвичайних ситуацій	6	2	2	-	2	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 2.3. Психологія релігії та її вплив на масову поведінку	8	2	2	-	4	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 2.4. Психологія моди, реклами та PR	8	2	2	-	4	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 2.5. Етнічні особливості масової	8	2	2	-	4	усні та письмові опитування,

поведінки в умовах надзвичайних ситуацій						індивідуальні завдання
Разом за змістовим модулем 2	46	10	10	-	24	
Модульна контрольна робота	8	-	2	-	6	письмова модульна контрольна робота
Іспит	-	-	-	-	-	-
Разом за модуль 1	90	20	24	-	46	-
Разом	90	20	24		46	-

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Психологія масової поведінки як галузь науки та психологічних досліджень	2
2.	Маси та масова свідомість	2
3.	Механізми масової свідомості у надзвичайних ситуаціях	2
4.	Масова поведінка як соціальний феномен	2
5.	Масові настрої та психологія масової комунікації	4
6.	Особливості масової поведінки в умовах надзвичайних ситуацій	2
7.	Психологія чуток та пліток в умовах надзвичайних ситуацій	2
8.	Психологія релігії та її вплив на масову поведінку	2
9.	Психологія моди, реклами та PR	2
10.	Етнічні особливості масової поведінки в умовах надзвичайних ситуацій	2
	Разом	22

Розподіл дисциплін у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять (заочна форма: дистанційна)

Назви модулів і тем	Заочна (дистанційна) форма навчання					
	Кількість годин					
	у тому числі					
	усього	лекції	семінарські заняття	практичні заняття	самостійна робота	поточний контроль
7 - й семестр						
МОДУЛЬ 1. ПСИХОЛОГІЯ МАСОВОЇ ПОВЕДІНКИ В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ						
Змістовий модуль 1. Маси, масова свідомість та масова поведінка.						
Тема 1.1. Психологія масової поведінки як галузь науки та психологічних	8	1	-	-	7	індивідуальні завдання

досліджень.						
Тема 1.2. Маса та масова свідомість.	7	0,5	-	-	6,5	індивідуальні завдання
Тема 1.3. Механізми масової свідомості у надзвичайних ситуаціях	7	0,5	-	-	6,5	індивідуальні завдання
Тема 1.4. Масова поведінка як соціальний феномен	6	1	-	-	5	індивідуальні завдання
Тема 1.5. Масові настрої та психологія масової комунікації	9	-	-	1	8	індивідуальні завдання
Разом за змістовим модулем 1	44	3	-	1	40	-
Змістовий модуль 2. Масові соціально-психологічні явища та їх особливості в умовах надзвичайних ситуацій.						
Тема 2.1. Особливості масової поведінки в умовах надзвичайних ситуацій	9	1	-	-	8	індивідуальні завдання
Тема 2.2. Психологія чуток та пліток в умовах надзвичайних ситуацій	8	-	-	-	8	індивідуальні завдання
Тема 2.3. Психологія релігії та її вплив на масову поведінку	9	1	-	-	8	індивідуальні завдання
Тема 2.4. Психологія моди, реклами та PR	9	1	-	-	8	індивідуальні завдання
Тема 2.5. Етнічні особливості масової поведінки в умовах надзвичайних ситуацій	11	-	-	1	10	індивідуальні завдання
Разом за змістовим модулем 2	46	3	-	1	42	-
Іспит	-	-	-	-	-	-
Разом за модуль 1	90	6	-	2	82	-
Разом за 7 семестр	90	6	-	2	82	-

Індивідуальні завдання.

До індивідуальних завдань відноситься: написання рефератів, есе, аналіз практичних, проблемних ситуацій, підготовка результатів власних досліджень до виступу на конференції, участь в олімпіадах тощо.

Орієнтовна тематика індивідуальних завдань.

1. Соціальні норми та санкції у масовій поведінці в надзвичайних ситуаціях.
2. Психологічна характеристика суспільної самосвідомості.
3. Масова свідомість, її структура та прояви.
4. Механізми функціонування масової свідомості в надзвичайних ситуаціях.
5. Масова поведінка як діяльнісний прояв масової свідомості.
6. Взаємодія основних механізмів психології масової поведінки.
7. Об'єднання особистостей у масу та зміни особистості в масі.
8. Деіндивідуалізація особистості в умовах надзвичайної ситуації.
9. Маса та її лідери.
10. Особливості “циркулярної реакції” як механізму стихійної поведінки в надзвичайних ситуаціях.
11. Психологічна сутність “емоційного кружляння” та його особливості в екстремальних умовах.
12. Поняття та типологія натовпу.
13. Психологічні фактори виникнення та існування натовпу.
14. Роль лідера в натовпі і механізми управління натовпом.
15. Види та прояви натовпу, в тому числі в кризових ситуаціях.
16. Умови, етапи розвитку та специфічні особливості паніки.
17. Сутність, види та розвиток масової агресії.
18. Соціально-психологічна сутність масових настроїв.
19. Природа та сутність масових політичних настроїв.
20. Сутність та механізми психологічного впливу.
21. Характеристика видів психологічного впливу.
22. Сутність, функції та ефекти масової комунікації.
23. Засоби масової комунікації та особливості їх впливу на маси.
24. Мода, реклама та PR: психологічна сутність та відмінності.
25. Сутність чуток / пліток та їх вплив на масову поведінку.
26. Джерела й умови виникнення чуток / пліток.
27. Основні напрями використання та протидії чуткам / пліткам.
28. Психологічна сутність релігійної віри та її вплив на масову поведінку.
29. Етнічні особливості масової поведінки в умовах надзвичайних ситуацій.
30. Український етнічний (національний) характер та його особливості.

Форми та методи навчання і викладання

Вивчення навчальної дисципліни реалізується **в таких формах**: навчальні заняття за видами, виконання індивідуальних завдань, консультації, модульні контрольні роботи, самостійна робота.

В навчальній дисципліні використовуються такі **методи навчання і викладання**:

- методи навчання за джерелами набуття знань: лекція, пояснення, бесіда,

- наочні методи навчання (ілюстрація, демонстрація, спостереження);
- методи навчання за рівнем самостійної розумової діяльності тих, хто навчається, а саме проблемний виклад та частково-пошуковий;
- робота з навчально-методичною літературою та із використанням технічних ресурсів;
- самостійна робота.

Засоби оцінювання

Критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий контроль здійснюється у формі іспиту.

- очна (денна, вечірня) форма навчання:

Розподіл балів														
Поточний контроль та самостійна робота													* Іспит	Сума балів за дисципліну
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2						* Модульна контрольна робота		
T1.1	T1.2	T1.3	T1.4	T1.5	Індивідуальні завдання	T2.1	T2.2	T2.3	T2.4	T2.5	Індивідуальні завдання			до 30
до 2	до 2	до 2	до 2	до 2	до 10	до 2	до 2	до 2	до 2	до 2	до 10	до 30		

- заочна (дистанційна) форма навчання:

Розподіл балів													
Поточний контроль та самостійна робота													* Іспит
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2						* Модульна контрольна робота	Сума балів за дисципліну
T1.1	T1.2	T1.3	T1.4	T1.5	Індивідуальні завдання	T2.1	T2.2	T2.3	T2.4	T2.5	Індивідуальні завдання		
-	-	-	-	-	до 20	-	-	-	-	-	до 20	до 30	100

* – обов'язкові види навчального контролю.

Поточний контроль.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському занятті:

2 бали – завдання виконане в повному обсязі, відповідь вірна, наведено аргументацію, використовуються професійні терміни;

1 бали – завдання виконане, але обґрунтування відповіді недостатнє або завдання виконане частково, допущено значні помилки;

0 балів – завдання не виконане.

Модульний контроль.

Перелік теоретичних питань для підготовки до модульного контролю:

Змістовий модуль № 1.

1. Дати характеристику предмету, об'єкту, функціям психології масової поведінки.

2. Описати особливості соціальних норм та санкцій у масовій поведінці в надзвичайних ситуаціях.

3. Дати характеристику механізмам функціонування масової свідомості в надзвичайних ситуаціях.

4. Розкрити сутність та зміст поняття суспільної свідомості та її структури.

5. Дати загальну психологічну характеристику суспільній самосвідомості.

6. Розкрити зміст поняття масової свідомості, описати її структуру та прояви.

7. Дати характеристику особливостей змісту та властивостей масової свідомості.

8. Описати типологію масової свідомості та її форми.

9. Охарактеризувати загальні механізми функціонування масової свідомості.

10. Виділити особливості прояву механізмів масової свідомості у надзвичайних ситуаціях.

11. Розкрити сутність феномену масової поведінки як діяльнісного прояву масової свідомості.

12. Дати характеристику зараженню як психологічному механізму масової поведінки.

13. Описати особливості навіювання як психологічного механізму поведінки.

14. Розкрити сутність феномену наслідування як психологічного механізму масової поведінки.

15. Описати сутність взаємодії основних психологічних механізмів масової поведінки.

16. Описати особливості процесу об'єднання особистостей у масу та зміни особистості в масі.

17. Дати характеристику феномену деіндивідуалізації особистості в умовах надзвичайної ситуації.

18. Розкрити сутність і види мас.

19. Розкрити сутність взаємозв'язку маси та її лідерів.

20. Розкрити особливості "циркулярної реакції" як механізму стихійної поведінки в надзвичайних ситуаціях.

21. Описати психологічну сутність "емоційного кружляння" та його особливості в екстремальних умовах.

22. Дати загальну характеристику соціально-психологічної сутності масових настроїв.

23. Розкрити особливості та етапи (рівні) розвитку масових настроїв.

24. Дати загальну характеристику функцій та видів масових настроїв.

25. Розкрити сутність, основні риси та функції психологічного лідерства.

26. Дати загальну характеристику сутності та механізмів психологічного впливу.

27. Дати психологічну характеристику видів психологічного впливу.

28. Описати сутність та функції масової комунікації.

29. Виділити основні елементи системи, а також засоби та ефекти масової комунікації.

30. Охарактеризувати засоби масової комунікації та особливості їх впливу на маси.

Змістовий модуль № 2.

1. Дати визначення феномену натовпу та охарактеризувати його типологію.

2. Розкрити психологічні фактори та механізми виникнення та існування натовпу.

3. Охарактеризувати сутність, основні риси та функції психологічного лідерства.

4. Пояснити сутність психологічних механізмів управління натовпом.

5. Виокремити види та прояви натовпу, в тому числі в кризових ситуаціях.

6. Розкрити сутність феноменів зібраної та незібраної публіки, її види та особливості.
7. Пояснити психологічні особливості організованої публіки.
8. Описати психологічні особливості неорганізованої публіки.
9. Охарактеризувати умови, етапи розвитку та специфічні особливості паніки.
10. Проаналізувати психологічні механізми розвитку паніки та протидії панічним проявам.
11. Проаналізувати сутність, види та розвиток масової агресії.
12. Охарактеризувати психологічні механізми розвитку масової агресії та протидії агресивним проявам.
13. Розкрити сутність, функції та класифікація чуток / пліток та їхній вплив на масову поведінку.
14. Описати психологічні джерела й умови виникнення чуток / пліток.
15. Пояснити особливості циркуляції чуток / пліток в надзвичайних ситуаціях.
16. Розкрити основні напрями використання чуток / пліток та протидія їм.
17. Охарактеризувати психологічну сутність та відмінності феноменів моди, реклами та PR.
18. Розкрити психологічну сутність реклами та тенденції сучасної реклами.
19. Розкрити психологічні особливості механізмів реклами: збудження бажань, навіювання, зараження, наслідування.
20. Дати характеристику сутності, функціям моди, а також психологічним механізмам моди.
21. Розкрити сутність моди як феномену масового наслідування. Вплив моди на психологію мас.
22. Охарактеризувати психологічні аспекти феномену релігії (витоки, сутність та функції).
23. Розкрити психологічну сутність релігійної віри та її вплив на масову поведінку.
24. Описати психологічні аспекти релігійного культу, релігійних дій та їхній вплив на масову поведінку.
25. Дати характеристику етносу як національно-психологічному феномену.
26. Описати типологію та соціально-психологічні особливості етносів.
27. Розкрити психологічні особливості факторів, що впливають на національно-психологічні явища.
28. Дати визначення етнічному (національному) характеру та описати його особливості.
29. Розкрити етнічні особливості масової поведінки в умовах надзвичайних ситуацій.
30. Проаналізувати український етнічний (національний) характер та його особливості.

Критерії оцінювання знань здобувачів під час виконання модульних контрольних робіт.

До модульної контрольної роботи (незалежно від форми навчання) входять два питання, які відповідають за замістом змістовим модулям № 1 та № 2.

Кожне запитання оцінюється окремо (до 15 балів за кожне), а разом за модульну контрольну роботу можна отримати до 30 балів у сумі.

Критерії оцінювання:

- 15 балів – завдання вірно виконано з дотриманням всіх вимог до виконання есе;
- 10-14 балів – завдання виконано вірно, але недостатнє обґрунтування відповіді, допущені незначні граматичні чи стилістичні помилки;
- 5-9 балів – завдання розв'язано частково, недостатнє обґрунтування відповіді, допущені граматичні чи стилістичні помилки;
- 1-4 бали – завдання розв'язано частково, відсутні обґрунтування відповіді, допущені суттєві граматичні чи стилістичні помилки;
- 0 балів – відповідь відсутня.

Індивідуальні завдання.

Критерії оцінювання індивідуальних завдань.

Для очної (денної, вечірньої) форми навчання:

- 10 балів – самостійна робота здобувачем виконана в повному обсязі;
- 9 балів – робота виконана в повному обсязі, але допущені незначні помилки;
- 8 балів – робота виконана майже на 90% від загального обсягу;
- 7 балів – обсяг виконаних завдань становить від 80% до 89% від загального обсягу;
- 6 балів – здобувач виконав лише від 70% до 79% від загального обсягу;
- 5 балів – обсяг виконаної роботи становить від 50% до 69% від загального обсягу;
- 4 бали – виконана частина роботи складає від 40% до 49% від загального обсягу;
- 3 бали – складає від 20% до 39% від загального обсягу;
- 2 бали – обсяг виконаних завдань складає від 10% до 19% від загального обсягу;
- 1 бал – в цілому обсяг виконаних завдань складає менше 10% від загального обсягу;
- 0 балів – завдання передбачене на індивідуальну самостійну роботу здобувачем не виконане.

Для заочної (дистанційної) форми навчання:

- 20 балів – самостійна робота здобувачем виконана в повному обсязі;
- 16 балів – робота виконана в повному обсязі, але допущені незначні помилки;
- 12 балів – робота виконана майже на 90% від загального обсягу;
- 10 балів – обсяг виконаних завдань становить від 80% до 89% від загального обсягу;
- 8 балів – здобувач виконав лише від 70% до 79% від загального обсягу;
- 6 балів – обсяг виконаної роботи становить від 50% до 69% від загального обсягу;

4 бали – виконана частина роботи складає від 40% до 49% від загального обсягу;
3 бали – складає від 20% до 39% від загального обсягу;
2 бали – обсяг виконаних завдань складає від 10% до 19% від загального обсягу;
1 бал – в цілому обсяг виконаних завдань складає менше 10% від загального обсягу;
0 балів – завдання передбачене на індивідуальну самостійну роботу здобувачем не виконане.

Підсумковий контроль.

Здійснюється шляхом підрахунку сумарної кількості балів, отриманих разом за всі види навчальної роботи та накопичених протягом семестру, за 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України.

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі, проводиться у формі усного іспиту, результати якого у балах від 0 до 30 входять до загального підсумкового контролю.

Кожен варіант екзаменаційного білету складається з двох питань. Відповіді на поставленні питання слухачів повинні відображати вільне володіння обсягом матеріалу, передбаченим програмою, зокрема, вміти застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, виявляючи особисту позицію що до них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Критерії оцінювання знань здобувачів на іспиті:

22-30 балів – в повному обсязі здобувач володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст питань;

15-21 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрито зміст поставлених питань. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки;

9-14 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

6-10 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Недостатньо розкритий зміст питань та завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності;

1-5 балів – частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки;

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту питань.

Перелік теоретичних питань для підготовки до іспиту:

1. Дати характеристику предмету, об'єкту, функціям психології масової поведінки.

2. Описати особливості соціальних норм та санкцій у масовій поведінці в надзвичайних ситуаціях.

3. Дати характеристику механізмам функціонування масової свідомості в надзвичайних ситуаціях.

4. Розкрити сутність та зміст поняття суспільної свідомості та її структури.

5. Дати загальну психологічну характеристику суспільній самосвідомості.

6. Розкрити зміст поняття масової свідомості, описати її структуру та прояви.

7. Дати характеристику особливостей змісту та властивостей масової свідомості.

8. Описати типологію масової свідомості та її форми.

9. Охарактеризувати загальні механізми функціонування масової свідомості.

10. Виділити особливості прояву механізмів масової свідомості у надзвичайних ситуаціях.

11. Розкрити сутність феномену масової поведінки як діяльнісного прояву масової свідомості.

12. Дати характеристику зараженню як психологічному механізму масової поведінки.

13. Описати особливості навіювання як психологічного механізму поведінки.

14. Розкрити сутність феномену наслідування як психологічного механізму масової поведінки.

15. Описати сутність взаємодії основних психологічних механізмів масової поведінки.

16. Описати особливості процесу об'єднання особистостей у масу та зміни особистості в масі.

17. Дати характеристику феномену деіндивідуалізації особистості в умовах надзвичайної ситуації.

18. Розкрити сутність і види мас.

19. Розкрити сутність взаємозв'язку маси та її лідерів.

20. Розкрити особливості "циркулярної реакції" як механізму стихійної поведінки в надзвичайних ситуаціях.

21. Описати психологічну сутність "емоційного кружляння" та його особливості в екстремальних умовах.

22. Дати загальну характеристику соціально-психологічної сутності масових настроїв.

23. Розкрити особливості та етапи (рівні) розвитку масових настроїв.

24. Дати загальну характеристику функцій та видів масових настроїв.

25. Розкрити сутність, основні риси та функції психологічного лідерства.

26. Дати загальну характеристику сутності та механізмів психологічного впливу.

27. Дати психологічну характеристику видів психологічного впливу.

28. Описати сутність та функції масової комунікації.

29. Виділити основні елементи системи, а також засоби та ефекти масової комунікації.

30. Охарактеризувати засоби масової комунікації та особливості їх впливу на маси.
31. Дати визначення феномену натовпу та охарактеризувати його типологію.
32. Розкрити психологічні фактори та механізми виникнення та існування натовпу.
33. Охарактеризувати сутність, основні риси та функції психологічного лідерства.
34. Пояснити сутність психологічних механізмів управління натовпом.
35. Виокремити види та прояви натовпу, в тому числі в кризових ситуаціях.
36. Розкрити сутність феноменів зібраної та незібраної публіки, її види та особливості.
37. Пояснити психологічні особливості організованої публіки.
38. Описати психологічні особливості неорганізованої публіки.
39. Охарактеризувати умови, етапи розвитку та специфічні особливості паніки.
40. Проаналізувати психологічні механізми розвитку паніки та протидії панічним проявам.
41. Проаналізувати сутність, види та розвиток масової агресії.
42. Охарактеризувати психологічні механізми розвитку масової агресії та протидії агресивним проявам.
43. Розкрити сутність, функції та класифікація чуток / пліток та їхній вплив на масову поведінку.
44. Описати психологічні джерела й умови виникнення чуток / пліток.
45. Пояснити особливості циркуляції чуток / пліток в надзвичайних ситуаціях.
46. Розкрити основні напрями використання чуток / пліток та протидія їм.
47. Охарактеризувати психологічну сутність та відмінності феноменів моди, реклами та PR.
48. Розкрити психологічну сутність реклами та тенденції сучасної реклами.
49. Розкрити психологічні особливості механізмів реклами: збудження бажань, навіювання, зараження, наслідування.
50. Дати характеристику сутності, функціям моди, а також психологічним механізмам моди.
51. Розкрити сутність моди як феномену масового наслідування. Вплив моди на психологію мас.
52. Охарактеризувати психологічні аспекти феномену релігії (витоки, сутність та функції).
53. Розкрити психологічну сутність релігійної віри та її вплив на масову поведінку.
54. Описати психологічні аспекти релігійного культу, релігійних дій та їхній вплив на масову поведінку.
55. Дати характеристику етносу як національно-психологічному феномену.
56. Описати типологію та соціально-психологічні особливості етносів.
57. Розкрити психологічні особливості факторів, що впливають на національно-психологічні явища.

58. Дати визначення етнічному (національному) характеру та описати його особливості.

59. Розкрити етнічні особливості масової поведінки в умовах надзвичайних ситуацій.

60. Проаналізувати український етнічний (національний) характер та його особливості.

Політика викладання навчальної дисципліни

Політика відвідування аудиторних занять (особиста присутність студента): відвідування занять є обов'язковим компонентом в системі вивчення курсу, набуття загальних та фахових компетентностей (відвідування лекцій та практичних занять). За об'єктивних причин (наприклад, лікарняні, стажування, мобільність, індивідуальний графік, інше) аудиторні види занять та завдань можуть бути трансформовані в систему дистанційного навчання.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: здобувач вищої освіти зобов'язаний дотримуватись крайніх термінів (дата для аудиторних видів робіт або час в системі дистанційного навчання), до яких має бути виконано певне завдання. За наявності поважних причин (відповідно до інформації, яку надано деканатом) здобувач має право на складання індивідуального графіку вивчення окремих тем дисципліни. Роботи, які виконуються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право та суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації; використання достовірної інформації з офіційних джерел у проектних завданнях. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань під час заняття.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Література

1. Ануфрієва Н.М., Зелінська Т.М., Єрмакова. Н.О. Соціальна психологія: навч.-метод. посіб. Київ: Каравелла, 2009. 216 с.

2. Дилігенский Г.Г. Соціально-політична психологія: посібник для вищих навчальних закладів. Київ: Освіта, 2016. 352 с.

3. Екстремальна психологія: Підручник / За заг. ред. проф. О.В. Тімченка -К.:

ТОВ "Август Трейд", 2007. - 502 с.

4. Коваленко А.Б., Корнєв М.Н. Соціальна психологія: Підручник. Видання 2-ге, виправлене та доповнене - К., 2006. - 400 с. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://library.udpu.edu.ua/library_files/414683.pdf

5. Корнєв М.Н., Фомічова В.М. Психологія масової поведінки / М.Н. Корнєв, В.М. Фомічова. - К.: Ін-т післядипломної освіти Київ. Нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка, 2000. - 268 с

6. Кризова психологія: Навчальний посібник /За заг. ред. проф. О.В. Тімченка. - Х.: НУЦЗУ, 2010. - 401 с.

7. Москаленко В.В. Соціальна психологія. Підручник. Видання 2-ге, виправлене та доповнене – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 688 с. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.cul.com.ua/preview/sotcialna_psihologija-Moskalenko.pdf

8. Орбан-Лембрик Л.Б. Соціальна психологія: Навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. - К.: Академвидав, 2003. - 448 с. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://westudents.com.ua/knigi/537-sotsalna-psihologiya-orban-lembrik-lb.html>

9. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія: [підручник: у 2 кн.]. Кн. 2: Соціальна психологія груп. Прикладна соціальна психологія / Л.Е. Орбан-Лембрик. - К.: Либідь, 2006. - 560 с. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: westudents.com.ua/knigi/537-sotsalnapsihologiya-orban-lembrik-lb.html

10. Основи соціальної психології: підручник для закладів вищої освіти / П. П. Горностай, М. М. Слюсаревський, В. О. Татенко, Т. М. Титаренко, Н. В. Хазратова та ін.; за ред. М. М. Слюсаревського. – Київ : Талком, 2018. – 580 с. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2021/02/Osnovy-socpsych.pdf>

11. Павленко В. М. Етнопсихологія : підручник / В. М. Павленко. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. – 448 с.

12. Потапчук Н.Д. Чутки в умовах надзвичайної ситуації: теоретичні та прикладні аспекти : монографія. Хмельницький : Вид-во НАДПСУ, 2018. 388 с.

13. Психологія мас: Навчальний посібник / автор-упорядник Я.Є. Кальба. - Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2012. - 208 с.

14. Психологія мас [Конспект лекцій] / укладачі: П. І. Сахно, К. С. Сахно. - Суми: Сумський державний університет, 2022. - 116 с.).

15. Різун В. Теорія масової комунікації: підручник / В.Різун - К.: Видавничий центр «Просвіта», 2009. – 260 с.

16. Туриніна, О.Л. Психологія масової поведінки: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. Л. Туриніна. -К.: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2020. - 152 с.

Інформаційні ресурси:

1. Бібліотека психологічної літератури: <http://psylib.kiev.ua/>
2. Українські підручники он-лайн: <http://pidruchniki.ws/>
3. Психологічна бібліотека Псі-фактор: <http://psyfactor.org>
4. Наукова бібліотека Національного педагогічного університету ім. М.П.Драгоманова: <http://hklb.npu.edu.ua/>

Крім вказаних вище джерел є доцільним використання інших електронних ресурсів із зазначенням авторів, назви матеріалу на сайті та адреси в Інтернеті.

Розробник:

професор кафедри

психології діяльності в особливих умовах,

кандидат психологічних наук, професор

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Oleg Nazarov', is placed over a small, light-colored rectangular stamp or seal.

Олег НАЗАРОВ